

УДК 159.922.73:130.2(510)(045)
DOI: [https://doi.org/10.17721/UCS.2025.2\(17\).05](https://doi.org/10.17721/UCS.2025.2(17).05)

Сінґмья ЛЯН, асп.
ORCID ID: 0009-0002-5748-6876
e-mail: liangxinmiao@foxmail.com

Національна музична академія України імені П.І. Чайковського, Київ, Україна

КОНЦЕПТ "КИТАЙСЬКЕ ДИТИНСТВО" АБО "ДИТИНСТВО У КИТАЙСЬКОМУ СТИЛІ" В СУЧАСНІЙ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

Вступ. Стаття присвячена культурології дитинства. Культурологія дитинства – це теоретична галузь сучасного культурологічного пізнання, що продовжує формуватися на міждисциплінарних перетинах – від антропології, соціології, етнології, філософії, психології дитинства до мистецтвознавчих студій щодо сучасних дитячих мистецьких практик.

Метою статті є культурологічна оптика осмислення феномену дитинства у типології культури Заходу та культури Сходу. Автор визначає концепт "китайське дитинство" ("дитинство у китайському стилі") як методологічний ресурс культурології дитинства. Актуальність цього дослідницького предмету артикулюється докорінними трансформаціями, що відбулися та продовжують відбуватися в сегменті дитячої культури в сучасному Китаї.

Методи. Дослідження культури дитинства базується на методологічному підґрунті аксіології дитинства французького вченого Ф. Ар'єса. Методологічним підходом розвідки є концептуалізація дитинства як культурної універсалії (за С. Кримським). Також конструюється концепт "Дитинство у китайському стилі".

Результати. Конструюється концепт культури китайського дитинства як дослідницький кейс, в якому поєднуються часопросторові, етичні, естетичні, соціо-культурні, літературні, ергономічні, політично-правові та екологічні особливості його побутування та означення.

Висновки. В запропонованій автором універсалістській методології конструюється концепт культурної універсалії дитинства. Такий підхід дозволяє окреслити теоретичні інваріанти розуміння "дитинства" як дитинства різних культур (на прикладі культури Сходу та культури Заходу). На прикладах сучасних практик китайської дитячої культури (сучасна дитяча книга, урбанізм) доводиться евристичний потенціал дитинства як культурної універсалії, моделюється його ресурсність в практичному освоєнні дитячої культури. Демаргіалізація дитинства як актуальна стратегія в сучасній китайській культурі (дитинства у китайському стилі) спонукає до пошуку та встановлення таких його маркерів як дитячий час, дитячий простір, дитяче повсякдення.

Ключові слова: культурологія дитинства, культура дитинства, універсалія дитинства, емансипація дитинства, "дитинство у китайському стилі", "китайське дитинство", час дитинства, культура Сходу, культура Заходу.

Вступ

Аналіз феномену китайського дитинства як соціокультурного феномену є евристичним для культурологічного пізнання. Актуальність цього дослідницького предмету артикулюється докорінними трансформаціями, що відбулися та продовжуються відбуватися в сегменті дитячої культури в Китаї протягом останніх п'ятдесяти років: активна урбанізація суспільства, глобальне культурне тло, інформаційний технологічний розвиток та інші парадигмальні соціокультурні зрушення є основними тригерами цих змін. Така стрімка емансипація дитинства є неординарним процесом, аби його всебічно дослідити.

Мета статті. Емансипація культури дитинства як глобалістський проект водночас співвідноситься із соціокультурним різноматтям "дитинства" – китайського дитинства, українського дитинства тощо. Тому й і теоретично-методологічне конструювання поняття "китайського дитинства" (що, власне і становить основну мету даної розвідки) в такій дослідницькій логіці можливе через оптику його універсальності, що актуалізується в полікультурній різноманітності її інваріантів. Універсалія дитинства актуалізує концепт дитини культури, від якого добудовується концепт дитини китайської культури. І в такій методологічній послідовності дана теоретична конструкція нам видається логічною, обґрунтованою та евристичною для культурологічного дослідження "дитинства", зокрема китайського дитинства.

Методи

Дослідження культури дитинства базується на методологічному підґрунті культурології дитинства французького вченого Ф. Ар'єса, для якого визначення дитинства є можливою як аксіологічна проблема (Arjès, 1962). Культурологічне осмислення культури дитинства

як аксіології дитинства була продовжена українськими науковцями: Т. Гаєвською (Гаєвська, 2017) С. Волковим (Волков, 2017), О. Саниною (Санира, 2021). Вперше в українській культурології представлена методологія дослідження культури дитинства китайськими науковцями. Лі Сюебінь (李学斌) (李学斌, 2021), який запропонував шлях формулювання принципів дитинства у китайському стилі через сучасну дитячу літературу. Шень Ін (沈颖) (沈颖, 2021) сформулювала принципи дослідження дитячої культури як культури повсякдення. Важливість зазначених розвідок полягає ще у тому, що автори аргументують власні теорії на прикладі китайської дитячої культури. Розробці концепту "універсалія дитинства" послугувала праця С. Кримського "Деякі універсали української культури" (Кримський, 2000).

Огляд літератури. Культурологічні та літературно-розвідні розвідки китайського вченого, дослідника сучасної книги для дітей Лі Сюебіня (李学斌, 2021) дозволили сформулювати концепт "Дитинства у китайському стилі" або "Китайського дитинства". Також для утримання дослідницького паритету у вирішенні завдань методологічного характеру було задіяне дослідження науковців із Великої Британії Еллісон Джеймс (Allison James) та Алан Праут (Alan Prout), які в контексті соціології культури дитинства досліджували окремі аспекти "британського дитинства" (James, A., Prout, 1990).

Результати

Розпочнемо із того, що термін "китайське дитинство" (так само, й "українське дитинство", "норвезьке дитинство", "австралійське дитинство" тощо) застосовується нами не у етнокультурному значенні (що властиво етнологічним дослідженням дитинства), а у значенні сучасної емансипації дитинства у вимірах універсальної

культури, але в її локальних означеннях. Щоб пояснити таку дослідницьку оптику, варто пригадати міркування французького філософа Поля Рікера, який вважав, що сучасними і універсальними стають ті культурні феномени, котрі спрямовані на розкриття сакральності людського часу та змін у ньому. Таке перенесення "сакральності на людину" (за термінологією П. Рікера) дозволяє засвоювати будь-які цивілізаційні впливи, і в даному процесі "проблема полягає не у тому, щоби просто повторювати минуле, а в тому, щоб закоренитися в ньому для наступної творчості винахідництва, якій не буде кінця" (Riker, 2001, с. 304).

Екстраполюючи принцип Рікера щодо універсальності тих або інших культурних феноменів узагальнено, що засадничим принципом для всіх варіантів "дитинства" є універсалія дитинства, а культурні особливості окремих їх типів визначаються через осмислення дитячої культури як цінності в унікальних культурних контекстах та періодах – типах культури. Розуміючи культурні універсалії як всезагальні, характерні для всіх культур норми, цінності, поведінкові моделі, соціальні інститути залучимо діалектику універсального та національного С. Кримського: у нього культурні універсалії актуалізуються в динаміці національних культур до вищих загальнолюдських культурних візрів (Кримський, 2000).

Тобто "винайдення" "дитинства" (китайських, українських, норвезьких, французьких і т.д.) відбувається тоді, коли вони розуміються як цінність, в однаковій мірі притаманна іншим культурам. В такій універсалістській методології через культурну універсалію дитинства окреслюється інваріанти різних "дитинства". Для того, щоб "зайти" на територію дитинства (або, за Кримським, актуалізувати його), винайти (як це зробив для європейської культури Ар'єс), необхідно відштовхнутись від універсальних його характеристик.

Спираючись на розвідки китайського вченого, дослідника сучасної книги для дітей Лі Сюебіня, викладемо основні параметри, за якими він формулює теоретико-методологічні принципи "дитинства у китайському стилі" або "китайського дитинства".

Наголосимо, що концепт китайського дитинства в сучасних китайських дослідженнях та літературних творах актуалізувався в ситуації, коли перед сучасним китайцем постало завдання зустрічі із різноманітним полікультурним світом. "Зустріч" культур загострює оптику сприйняття "своєї" культури. В дитячій культурі дані культурологічні закономірності фіксуються Лі Сюебінем наступним чином: "Значення даного поняття (китайське дитинство) є похідним не тільки від складних та різноманітних умов дітей в культурі, що є результатом сучасних соціальних змін та культурних трансформацій в Китаї, але й тісно пов'язане із строкатим та негуманним існуванням китайських дітей, також із потужними тенденціями майбутніх змін в даній царині" (李学斌, 2021). Цією цитатою ми рефреном підтверджуємо визначену вище культурологічну закономірність: особливість конструювання китайського дитинства полягає у поєднанні традиційних його характеристик із сучасними універсальними стратегіями зустрічі із різноманітним світом.

Відтак, культура китайського дитинства як методологічний конструкт спроможний сформувати дослідницький кейс, в якому поєднуються часопросто-рові, етичні, естетичні, соціокультурні, літературні, ергономічні, політично-правові та екологічні особливості його побутування та означення. Лі Сюебінь конструює

морфологію дитячої культури в китайському стилі, фіксуючі основні його універсалії – хронотопи, – через які визначається концепт китайського дитинства.

Час дитинства в культурології (на відміну від етнографічних підходів) не вимірюється проміжком "недорослості" – від народження до входження у дорослий світ (через символічну ініціацію). Навпаки, дитинство як універсалія дозволяє часовість дитинства віднайти і в житті дорослих, зрілих, цілком сформованих людей. Тобто час дитинства – це ціннісне його (часу) визначення, в якому не протиставляється тривалість лінійного часу дорослого та дитина, а, навпаки, утримується стан "дитячості". Часовий вимір фіксує, у який спосіб "культура дитинства продовжує оновлюватися та виходити за встановлені цивілізаційні межі та суспільні норми. Серед таких осявовими є виявлення, формування, захист та розвиток дитячої суб'єктності" (李学斌, 2021). Цими часовими параметрами фіксується необхідність заміни цінностей дорослого суспільства для дітей дитячими цінностями, а педагогіка розуміння та поваги – етикою турботи та свободи.

Часовий вимір культури дитинства в концепції Лі Сюебіня визначається трьома модусами: історичне дитинство, повсякденне дитинство та уявне дитинство, які перетинаються між собою. Традиція, цінності та ідеали, виходячи із історичного контексту, працюють та/або трансформуються в сьогоденні/повсякденні практики та на їх основі формуються уявні модуси як покладання мети та синтез різних культурних інваріантів та можливостей належного.

Також автор застерігає від ностальгуючої конотації уявного модусу "тіні дитинства". Ностальгія про дитинство – це один із способів (за влучною метафорою Ф. Джеймінсона) "колонізувати минуле", перетворюючи його на афектовані переживання нас сучасних, актуалізацію минулого дитинства в переживаннях теперішнього. Щоб пояснити складний конструкт автора щодо ностальгії, наведемо простий розповсюджений приклад із повсякдення дорослих-батьків: вони прагнуть придбати дітям такі іграшки, в які б вони самі залюбки погрались, або такі, про які мріяли в дитинстві, уникаючи чинних інтересів самої дитини. В такий спосіб реалізується формула Лакана про дитину як батька дорослого, в якій дорослий легітимізує свою ностальгію за допомогою соціально схваленої моделі турботи про дитину (Lacan, 1975). І, знов-таки, в даних практиках самої дитини та дитинства немає, воно колонізується дорослими, привласнюється дорослими.

Отже, часовий конструкт дитинства має бути осмислений за межами хронотопу дитинства дорослого та обійняти часові засади власного досвіду та практик.

Складність часового визначення китайського дитинства полягає також у феноменології історичного (минуле культури, її традиції, звичаї) та сучасного універсального уявного, в якому формуються конфігурації належного майбутнього як універсального (за Рікером). У концепті "китайське дитинство" знімається напруга між протиріччями традиційного патріархального та сучасного полікультурного, що спрямоване як назовні так і у майбутнє. Для сучасного китайця світ є відкритим, сучасні молоді люди вступають у навчальні заклади по всьому світу. Бути сучасним в Китаї – це бути відкритим світу: на концепті "м'якої сили" втілюється й державна стратегія. Ідея м'якої сили, що була обґрунтована західною гуманітаристикою (Джозеф Най (Nye, 2005; 2006)), багато в чому базується на концепції дитячого як

недовершеного Лаоцзи і в поєднанні із конфуціянським еталоном Сяо (шанування батьків, сімейних традицій), вже на сучасному рівні перетворилась у Китаї на стратегією розвитку як міжкультурної взаємодії.

Відтак, узагальнюючи вищесказане, зазначимо, що часовий вимір дитинства вміщає феноменологію історичного (минулого) та уявного (майбутнього) і в такому синтезі накладається на просторову мапу дитинства, сполучаючи різні досвіди та культурні практики – феноменології дитинства та сучасних практик дитячої культури.

Важливо зауважити, що повсякдення як модус часу замикає на собі просторові характеристики дитинства. Тому необхідно більш детально проаналізувати концепт дитячого повсякдення. Для цього звернемося до аргументів китайської дослідниці Шень Ін (沈颖) (沈颖, 2021). Для неї дитяча культура актуалізується та формується в повсякденні, повсякдення є джерелом дитячої культури. Це така діалектика офіційної культури дорослих та неофіційної дитячої культури, яка традиційно розвивалась та втілювалась у культурних практиках повсякдення – дім, розклад дня, їжа, сон тощо.

Необхідно зробити важливе зауваження, що у Шень Ін є нетотожними поняття "дитяче повсякдення" та "дитячі повсякденні культурні практики", оскільки саме завдячуючи універсалістській аксіології дитячі практики й маркуються як творчі акти дитини, які із сугестії одноманітної рутини (буденності) оформлюються в культуротворчі акти здійснення дитинства (дитяче повсякдення). Автор зазначає: "Фактично, із антропологічної точки зору, це найбільш розповсюджена повсякденна діяльність, що акумулює надзвичайно багату культурну інформацію, таку як концепції та системи цінностей їх (дітей) життя. Повсякденне життя дітей відбиває їх багаті культурні конотації" (沈颖, 2021).

Дана думка китайської дослідниці є суголосною із позицію європейських соціологів дитинства Е. Джеймс (Allison James) та А. Праута (Alan Prout), які, відшукуючи моделі визначення, наукового опису та аналізу дитинства, наполягають на тому, що повсякдення будь-якої культури в будь-якій історичній дійсності оформлює дитинство, навіть коли в офіційній культурі його (дитинства) немає взагалі.

Цей аргумент докорінно змінює логіку історії дитинства, яку представив на загал Ар'єс і яка стала класичною для західної культурології. Тобто концепція "винайдення" дитинства в історії дитинства є правильною лише з позиції культурного центру – культури дорослих, офіційної культури. Але повсякдення завжди вміщувало дитячий час, дитячий простір, на який не зважала офіційна культура. Тим не менш дитина існувала та розвивалась в повсякденні – у просторі життя родини, матері, оселі, розповідей, колискових, практик сну, їжі, гігієни тощо.

Просторовість дитинства є важливим чинником конструювання засад дитинства у китайському стилі Лі Сюебіня: "Як життєвий етап, соціальна структура і культурний феномен, дитинство людини – це не тільки безперервно "продовжуване" існування в часі, а й нескінченне розширення простору існування" (李学斌, 2021). У просторі фіксується регіональна та географічна оптика дитинства, маркується його унікальна топологія (Китай). У просторі встановлюється взаємодія із зовнішнім світом: розширення назовні як пізнання світу дитиною, обживання нею світу, представлення світу як великої дитячої кімнати.

У формулюванні засад китайського дитинства Лі Сюебінь виділяє три простори, в яких воно актуалізується: сільське дитинство, урбанізоване дитинство та дитинство маргінальне, тобто таке, що фіксує дитину в процесі зміни просторового статусу, при міграції, переїзді із села у місто та навпаки. Дана просторова кодифікація дитинства Лі Сюебіня маркує сучасну ситуацію в Китаї, коли активно розбудовуються технології життя у мегаполісах, які докорінно змінюють світогляд тих, хто традиційно жив у селах із традиційним укладом, традиційною системою виховання, але переїхав. Ці стрімкі (починаючи із 80-х років ХХ століття) зміни вплинули на культуру дитинства, втілюючи нові практики в традиційні та традиціоналістські уявлення про дитину та дитинство, що формувалось на кожній культурно-історичній стадії розвитку Китаю.

У сучасних мегаполісах обов'язково продукуються різні урбаністичні програми, центром зусиль яких стають діти. Формування спеціальної дитячої просторовості умовно можна назвати так: місто, що стає доброзичливим до дітей. Також в стратегіях сучасної китайської урбаністики особливо враховується модель створення середовища для гармонійного дорослішання. В межах традиційного укладу китайського села також присутніми є умови щодо його змін та модернізації – дані процеси, ініційовані державою, набули стратегічного значення під назвою "нового соціалістичного села" Китаю ("社会主义新农村"). За назвами та стратегіями державних програм та проєктів стоїть процес освоєння дитячої культури, представлення її модернізованої китайської версії в контексті сучасних культурних змін та глобальних викликів. Тому просторове визначення дитинства має прагматичну мету – осмислити та представити умови для перебування дитини в конкретних "просторах" (місто, село, громада), окреслити його унікальність у співвідношенні із "дорослим" простором. Цей універсальний проєкт водночас формує унікальність та особливість китайського дитинства, китайського дитячого простору, що виникає на перетині традиційного та сучасного, традицій та новацій.

Дослідницькі моделі дитинства Шень Ін можна розширити ще одним особливим концептом, який пропонує Лі Сюебінь. Дослідник виокремлює межову позицію між поглядом/голосом дитини та поглядом/голосом дорослого – *медитативну* позицію. Споглядальність медитації знімає культурну опозицію світу дорослого та світу дитини. На прикладі дитячої літератури дана позиція ілюструється ним наступним чином: спостерігач (письменник) перебуваючи в спогляданні дитячої реальності залишається фігурою "без якостей", поза модусами дитячого та дорослого світів. Найбільш точно таку позицію можна виразити терміном "здивовиження": "Відношення письменника із поглядом та спогляданням дитячої дійсності відбувається як ефект здивовиження літературної естетики від дійсності дитинства" (李学斌, 2021). Цей варіант маркування дитинства максимально збігається із китайською даоською традицією його (дитинства) розуміння як визначальної характеристики дорослого, мудреця, Вчителя. Уособлює цей ідеал мудреця-дитини Лао-цзи, у філософії якого досконалість виражається через образ немовля: "Хто має в собі досконалість ДЕ, той схожий на новонародженого" (Лао-Цзи, 1998, с. 129). Лао-цзи в даному контексті постає як лімінальна фігура, яка об'єднує дитинство та дорослість і, водночас, акумулює в собі характеристики дитини та дорослого. Такого типу поєднання світів стає популярним образом

дитячої літератури, як західної, так і китайської. Наприклад, всі дивні персонажі в повістях Астрід Ліндгрен – це лімінари, які розмикають два світи – Карлсон, Пеппі Довгапанчоха. У оповіданні відомої китайської письменниці Пен Сюэцзюнь (彭学军) "Вода перетворилась на кролика" із збірки "Вдаючи, що дорослішаєш" такою фігурою стає молода вчителька Сюй (彭学军, 2012).

Лі Сюебінь узагальнює ціннісні концепти, які характеризують філософію дитинства і які формують сутність поетики дитинства: невинність, свобода, мрії, радість, гра та творчість. Цікаво, що, узагальнюючи параметри та сутність китайського дитинства, автор виходить на універсальний полікультурний простір. Якщо взяти цей ряд концептів, то вони рівно в такому обсязі будуть характеризувати дитинство романтиків, ідеал дитячості сучасних педагогів, образ дитини Ніцше, суть дитячого Лао-Цзи.

Культурологічні принципи формулювання концепту китайського дитинства можна представити і через дослідження додаткових параметрів. Шень Ін дає чотири моделі, через які особливості культури дитинства стають зрозумілими та обґрунтованими.

Хто створює дитячу культуру. 1. Генеральна проблема розуміння культури дитинства – чийми очима культура презентує дитинство. І це не просте питання. Історія дитинства як дослідницька галузь фіксує дану проблему – до останнього часу дитина була не суб'єктом, відповідно, дитячу культуру означували дорослі (дорослі інституції, філософія освіти, ідеологія тощо). Маргіналізоване дорослою культурою дитинство в кращому випадку передбачалося як субкультура, що підпорядковується офіційній "великій" культурі дорослих. Використовуючи понятійний апарат постколоніальних студій, дитинство було колонізоване, дитина довгий час користувалась лексиконом дорослого світу, відтак створювалась ресурсом дорослих. Тому встановлення діалогу між дитячою культурою та культурою дорослих є пріоритетом, а дослідженням культури дитинства у цьому діалозі і послугує "нова парадигма", яка намагається дати голос дітям" (James, Prout, 1990, p. 7). Тому, звісно, творцями китайського дитинства виступають дорослі, які, продукуючи ідеї цінності дитинства, актуалізують його в сучасних сенсах та практиках, але з представленням діалогу, суб'єктності кожної сторони.

Як створюють свою культуру самі діти. Культура дитинства лише тоді розкриває дитячі сенси, коли діти "прагнуть інтерпретувати або осмислювати свою культуру та брати в ній активну участь" (James, Prout, 1990, p. 250). Другий аспект розуміння дитинства – це окреслення дитячого особливого середовища, із власними цінностями та процесуальністю. Від зовнішнього і незрозумілого світу дорослих діти зосереджуються на власному світі, який населений іншими дітьми. Тобто вони створюють власний світ із культурою однолітків, який оберігається від втручання зовні (від голосів дорослих). Також є доречним зазначити, як кодифікується дитяча культура – дитяча символіка, міфи. Важливим чинником формування образу дитячої культури є література, міфи, мультфільми, кіно, відеоігри. Так, в сучасному Китаї можна спостерігати інтеграцію традиційних культурних цінностей в глобальну екранну естетику. Прадавні міфи та література набуває нового життя в медіа, кіно, відбувається "осучаснення" класичних образів, сюжетів. Для ілюстрації цих тенденцій можна пригадати анімаційні

фільми останніх років "Велика риба та Бегонія" (режисери Лян Сюань, Чжан Чунь, 2018 р.), "Нечжа перемагає повелителя драконів" (режисер Ян Юй, 2025 р.), "Танець лева" (режисер Сунь Хайпен, 2021 р.).

Матеріальне втілення дитячої культури – матеріальні артефакти (іграшки, книги, дитячі речі). Втілення ідеалів дитинства відбувається за допомогою його "оречевлення" в іграшках (що є постійною константною будь-якої культури, дитина, що грає іграшками, є чи не одним із базових архетипів як на Сході, так і на Заході). Тому для осмислення речей дитинства, зокрема іграшок як маркерів дитячої культури, важливо утримувати їх у горизонті ігрового принципу: не застосування речі, іграшки, а її кодифікація в іграх. Байдуже, яким предметом грає дитина (так само і як доросла людина) – в сучасній культурі продукується ціла окрема індустрія дитячих речей, одягу, предметів дизайну житла. І це вже складає серйозну проблему споживацького утилітаризму. Тому культурологічний інструментарій концепції Homo Ludens дозволяє встановити сутнісні зв'язки між світом дитячих предметів (іграшок), їх кодифікацією в символах, архетипах та соціальній взаємодії.

Дискусія і висновки

Представлені в статті різні методології дослідження дитячої культури, культури дитинства мають спільне спрямування: всі вони формулюють засадничі принципи дитинства як культурного феномену. Окреслений нами теоретико-культурологічний інструментарій дозволяє розширити та уточнити наявні підходи вивчення дитячої культури, залучаючи наступні принципи: через морфологію дитячої культури сформулювати універсальні дитинства та, навпаки, через універсальність дитячої культури змодельовати конкретні культурні характеристики дитинства та "дитинств", зокрема, "китайського дитинства". Демаргіалізація дитинства як актуальна стратегія в сучасній китайській культурі (китайського дитинства) спонукає до пошуку та встановлення таких його маркерів як дитячий час, дитячий простір, дитяче повсякдення. На прикладах сучасних практик китайської дитячої культури (сучасна дитяча книга, урбанізм) доводиться евристичний потенціал даних методологічних принципів та їх ресурсність в практичному освоєнні дитячої культури.

Джерела фінансування. Дане дослідження не отримало гранту від установ у публічному, комерційному або некомерційному секторах. Фінансування забезпечено Київським національним університетом імені Тараса Шевченка.

Список використаних джерел

- Волков, С. (2017). Сучасні модули дитячої субкультури в культуротворчих процесах України. *Культурологічна думка*, 12, 7–20.
- Гаєвська, Т. (2017). Еволюція дитинства під впливом соціокультурних процесів. *Культурологічна думка*, 12, 105–113.
- Кримський, С. (2000). Деякі універсальні української культури. *Містечко*. Вип. 5. Культурологія / [упоряд. О. І. Погорілий]; Національний університет "Києво-Могилянська академія". Стило, 12–15. <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/13910>
- Лао-Цзи. (1998). Даодецзин. *Всесвіт*, 10, 118–133.
- Рікер, П. (2001). *Історія та істина*. Пер. із фр. КМ Академія: Пульсари.
- Саліга, О. (2021). Дитина творець: новоевропейська парадигма культури дитинства. *Часопис Національної Музичної академії України імені П. І. Чайковського*, 1(50), 7–20. <http://chasopysnmau.com.ua/article/view/233093>
- Aries, Ph. (1962). *Centuries of Childhood. A Social History of Family Life*. Alfred A. Knopf.
- James, A., Prout, A. (1990). *Constructing and Reconstructing Childhood*. Falmer Press.
- Lacan J. (1975). *Le Séminaire, livre XX, Encore*. Editions du Seuil.
- Nye, J. (2005). Soft Power: The Means to Success in World Politics. *Public Affairs*.
- Nye, J. (2006). Think Again: soft power. *Foreign Policy*, 4, 9–27. <https://foreignpolicy.com/2006/02/23/think-again-soft-power/>.

李学斌 (2021) 从“中国式童年”到“中国童年精神” 论新世纪原创儿童文学审美价值取向. 来源: 浙师大儿童文学研究中心 (微信公众号) <https://www.chinawriter.com.cn/n1/2021/1130/c404072-32294886.html>.
沈颖 (2019) 儿童文化的生成与演进 / 《教育导刊》年第8下期. https://www.cssn.cn/jyx/xqjy/202211/t02221108_5561793.shtml.
彭学军 (2012) 假装在长大》二十一世纪出版社.

References

Volkov S. (2017). Ukrainian Modes of Children's Subculture as a Mediate Factor of the Management of Cultural Processes. *The Culturology Ideas*, 12, 7–20 [in Ukrainian].
Haievskia T. (2017). Evolution of childhood under the influence of the socio-cultural processes. *The Culturology Ideas*, 12, 105–113. [in Ukrainian]
Krymskyi, S. (2000). Some universals of Ukrainian culture. *Magisterium. Issue 5. Cultural Studies*. Stylos, 12–15. [in Ukrainian]. <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/13910>
Laozi. (1998). Tao Te Ching. *Vsesvit*, 10, 118–133. [in Ukrainian]
Ricoeur, P. (2001). *Histoire et vérité*. Tr. from French. Pulsaria. [in Ukrainian]
Sapiha O. (2021). Child-Creator: New European Paradigm of Childhood Culture. *Journal of Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine*, 1(50), 7–20 [in Ukrainian].

Aries, Ph. (1962). *Centuries of Childhood. A Social History of Family Life*. Alfred A. Knopf.
James, A., Prout, A. (1990). *Constructing and Reconstructing Childhood*. Falmer Press.
Lacan, J. (1975). *Le Séminaire, livre XX, Encore*. Editions du Seuil.
Nye J. (2006). Think Again: soft power. *Foreign Policy*, 4, 9–27. <https://foreignpolicy.com/2006/02/23/think-again-soft-power/>.
Nye J. (2005). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. Public Affairs.
Li Xuebin. (2021). From "Chinese Childhood" to the "Spirit of Chinese Childhood". On the Aesthetic Value Orientation of Original Children's Literature in the New Century. *Children's Literature Research Center of Zhejiang Normal University*. <https://www.chinawriter.com.cn/n1/2021/1130/c404072-32294886.html>.
Shen Ying. (2019). *The Generation and Evolution of Children's Culture*. Education Guide.
Peng Xuejun (2012). *Pretending to Grow Up*. Twenty-First Century Publishing House.

Отримано редакцією журналу / Received: 13.10.25

Прорецензовано / Revised: 01.11.25

Схвалено до друку / Accepted: 24.11.25

Xinmiao LIANG, PhD Student
ORCID ID: 0009-0002-5748-6876
e-mail: liangxinmiao@foxmail.com
The Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music, Kyiv, Ukraine

THE CONCEPT OF "CHINESE CHILDHOOD" OR "CHILDHOOD IN THE CHINESE STYLE" IN CONTEMPORARY CULTURAL STUDIES

Background. The article is devoted to the cultural studies of childhood. Cultural studies of childhood constitute a theoretical field of contemporary cultural inquiry that continues to take shape at the intersection of multiple disciplines – from anthropology, sociology, ethnography, philosophy, and childhood psychology to art studies focusing on contemporary children's artistic practices. The purpose of the article is to offer a cultural studies perspective for understanding the phenomenon of childhood within the typology of Western and Eastern cultures. The author defines the concept of "Chinese childhood" ("childhood in the Chinese style") as a methodological resource for cultural studies of childhood. The relevance of this research topic is underscored by the ongoing radical transformations in the segment of children's culture in contemporary China.

Methods. The study methodologically draws on P. Ariès's axiological approach to childhood culture and on the conceptualization of childhood as a cultural universal proposed by S. Krymsky. Additionally, the concept of "childhood in the Chinese style" is developed.

Results. The concept of Chinese childhood culture is constructed as a research case that integrates spatio-temporal, ethical, aesthetic, socio-cultural, literary, ergonomic, political-legal, and ecological features of its existence and definition.

Conclusions. The proposed universalist methodology conceptualizes the cultural universal of childhood and enables the identification of theoretical invariants for understanding "childhoods" as the childhoods of different cultures, exemplified by those of the East and the West. Using examples from contemporary practices of Chinese children's culture (literature and urbanism), the article demonstrates the heuristic potential of childhood as a cultural universal and models its resourcefulness in the practical engagement with children's culture.

The demarginalization of childhood as a significant strategy in contemporary Chinese culture (childhood in the Chinese style) necessitates the identification of its key markers, such as children's time, children's space, and children's everyday life.

Keywords: cultural studies of childhood, culture of childhood, cultural universal of childhood, emancipation of childhood, "childhood in the Chinese style", "Chinese childhood", childhood time, Eastern culture, Western culture.

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в ухваленні рішення про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.